

Plan för tillsyn och kontroll inom samhällsbyggnadsnämndens ansvarsområden 2023

Antagen av SBN:	2023-05-03 § 150
Ansvarig förvaltning:	Samhällsbyggnad
Ikraftträdande	Vid antagande
Giltighetstid	2023
Diarienummer	SBN 2023/215
Ansvarig handläggare	Miljöchef, Samhällsbyggnadsförvaltningen

Sammanfattning

Syfte och bakgrund

För att möjliggöra en god och korrekt myndighetsutövning har Samhällsbyggnadsnämnden ansvar för att ta fram en plan för att systematiskt kunna genomföra sitt uppdrag. För att skapa förutsättningar för det har denna tillsynsplan tagits fram. Den utgår från den behovsutredning som nämnden fastställt samt register över tillsynsobjekt som nämnden är skyldig att ha. Den bygger på en gemensam modell för Västra Götalands län och Hallands län.

Tillsynsplanen omfattar i första hand myndighetsutövningen inom miljö- och hälsoskyddet samt livsmedelskontrollen.

Resurser

Årets behovsutredning visar på ett totalt resursbehov för 2023 (år 1) på cirka 16,3 årsarbetare. Enligt budget finns tillgängliga resurser motsvarande 12,2 ÅA. På grund av vakanser, sjukskrivningar och föräldradigheter beräknas de tillgängliga resurserna vara lägre än budgetramen. Det pågår dock ett rekryteringsarbete för livsmedelsområdet. Skillnaden mellan beräknat behov och tillgängliga resurser innebär att nämnden behöver prioritera bort arbetsuppgifter och tillsynsinsatser 2023. De bortprioriterade timmarna finns inom nästan alla tillsynsområden men mest tid prioriteras bort från tillsyn av små avlopp, hälsoskydd och livsmedel.

Finansiering av tillsynen

Av de fastställda behoven 2023 går 51% att avgiftsfinansiera. Resterande 49% måste skattefinansieras. För att klara budget i ram krävs endast något högre andel avgiftsfinansiering. Med nuvarande resurser är avgiftsfinansieringen mellan 33–35%. En låg självfinansieringsgrad kan delvis förklaras med att en låg tilldelning av resurser leder till lägre intäkter. Utrymmet för utvecklingsarbete som bland annat kan syfta till att öka självfinansieringsgraden minskas därmed. Med en låg självfinansieringsgrad kan det finnas ett behov av att se över taxenivåerna, vilket i så fall får ske inför budgetbeslutet för 2025.

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING	2
1 INLEDNING	4
2 BESKRIVNING TILLSYNSUPPDRAGET.....	4
2.1 Tillsynsansvaret.....	4
2.2 Styrande dokument.....	5
2.3 Samverkan.....	6
3 BESKRIVNING TILLSYNSPLAN.....	6
3.1 Förklaring av olika begrepp	6
3.2 Förhållandet mellan behovsutredning, budgetarbete och tillsynsplan.....	10
3.3 Finansiering av tillsyn.....	11
4 RESURSER ÖVRIG TID	12
5 RESURSER OCH HANDLÄGGNINGSTID PER VERKSAMHETSOMRÅDE	12
5.1 Miljöskydd	13
5.2 Förorenade områden	17
5.3 Hälsoskydd.....	19
5.4 Små avlopp	23
5.5 Livsmedel.....	27
5.6 Naturvård - strandskydd.....	30
5.7 Övergripande arbete- Administration och ledning	31
6 RESURSER OCH PRIORITERINGAR - SAMMANSTÄLLNING .FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.	

1 Inledning

För att möjliggöra en god och korrekt myndighetsutövning ska Samhällsbyggnadsnämnden årligen besluta om en tillsynsplan som beskriver hur de krav som ställs på tillsyn enligt miljöbalken och livsmedelslagstiftningen uppfylls. Planen ska grundas på en behovsutredning samt register över tillsynsobjekt. Behovsutredning för åren 2023-2025 har fastställts av nämnden och register över tillsynsobjekt finns på miljöenheten i Excel och ärendehanteringssystemet Castor.

I Ale kommun är Samhällsbyggnadsnämnden tillsynsmyndighet enligt miljöbalken undantaget verksamheter som ligger under nämndes eget ansvar. I dessa fall träder Jävnämnden in. Enligt miljötillsynsförordningen ska det hos tillsynsmyndigheten för varje verksamhetsår finnas en plan som omfattar tillsynsmyndighetens hela ansvarsområde enligt miljöbalken. Av planen ska även framgå hur myndigheten tagit hänsyn till den nationella tillsynsstrategin. Det ska föras register över de verksamheter som behöver återkommande tillsyn.

Enligt livsmedelsverkets föreskrift om offentlig kontroll av livsmedel ska kontrollmyndigheten årligen fastställa en plan för myndighetens livsmedelskontroll. Planen ska omfatta en period om minst tre år och omfatta samtliga områden som myndigheten ansvarar för.

För övriga delar av samhällsbyggnadsnämndens ansvarsområde saknas krav på behovsutredning och tillsynsplaner i lagstiftningen. För att ge en tydlig översikt för hela samhällsbyggnadsnämndens verksamhet finns ett behov att alla områden som fördelats till miljöenheten omfattas av tillsynsplanen, även de som inte är lagstyrda.

Tillsynsplanen avser 2023. Många delar är händelsestyrda, såsom ansökningar, anmälningar, klagomål och remisser, där antalet inkommande ärenden kan variera från år till år. För andra delar beror planeringen till stor del på resurser, ambitionsnivån och när något ska vara genomfört. Ett exempel på detta är förorenade områden och avloppstillsyn. Det kan även tillkomma krav från andra myndigheter som inte varit kända sedan tidigare eller som påkallar skyndsam uppmärksamhet av något slag.

Tillsynsplanens upplägg är att avsnitt 2 och 3 framför allt beskriver bakgrund och övergripande förutsättningar. Avsnitt 4 till 6 beskriver planeringen inom olika ämnesområden mer i detalj.

2 Beskrivning tillsynsuppdraget

2.1 Tillsynsansvaret

Tillsynen är en del i strävan att uppnå Sveriges nationella miljö kvalitetsmål och de folkhälsopolitiska målen. Tillsynen ska ha en tydlig koppling till de globala målen i Agenda 2030, de nationella, regionala och lokala miljömålen samt den Nationella kontrollplanen (NKP) inom livsmedel.

Som tillsynsmyndighet ska samhällsbyggnadsnämnden, på eget initiativ eller efter anmälan, i nödvändig utsträckning, kontrollera att miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken följs. På samma sätt är samhällsbyggnadsnämnden lokal kontrollmyndighet för livsmedelskontrollen enligt livsmedelslagen samt tillhörande lagstiftning. Vid brister ska samhällsbyggnadsnämnden vidta de åtgärder som behövs för att lagstiftningen ska följas.

Myndigheten ska också vara kommunens sakkunniga i miljö- och hälsoskyddsfrågor och naturvård, som inte rör ren myndighetsutövning exempelvis gällande bygglöv samt detalj- och översiktsplaner.

2.2 Styrande dokument

Samhällsbyggnadsnämndens verksamhet styrs till övervägande del av lagstiftning, nationella dokument och mål men även lokala dokument och mål. Nedan är beskrivet kort om respektive område.

Lagstiftning

De lagar som främst styr nämndens arbete är: Livsmedelslagen, Miljöbalken, Smittskyddslagen, Strålskyddslagen, Lagen om tobak och liknande produkter, Lagen om animaliska biprodukter, Lagen om skydd mot internationella hot mot människors hälsa, Lagen om handel med vissa receptfria läkemedel samt EU-lagstiftning, förordningar och föreskrifter kopplade till lagarna.

Samhällsbyggnadsnämndens arbete måste även förhålla sig till bland annat: Kommunallagen, Förvaltningslagen, Viteslagen, Offentlighets- och sekretesslagen och Dataskyddsförordningen GDPR (The General Data Protection Regulation).

Nationella dokument och mål

Riksdagen har fastställt nationella miljö kvalitetsmål. Målen ska vara styrande och vägledande för miljöarbetet i Sverige och vara uppnådda inom en generation. De ska också vara vägledande för hur de allmänna bestämmelserna i Miljöbalken ska tolkas.

De globala målen för hållbar utveckling inom Agenda 2030 antogs 2015. Regeringen beslutade 2018 om en handlingsplan för perioden 2018–2020 för hur arbetet med agendan kan stärkas.

En nationell strategi för tillsyn enligt miljöbalken har tagits fram och är ett gemensamt verktyg för att uppnå en effektiv och likvärdig tillsyn. Strategin gäller för perioden 2022–2024 och innehåller fokusområden inom sex olika arbetsområden som tillsynsmyndigheterna kan använda som stöd för tillsynsplaneringen. Behovsutredningen kommer att visa på de fokusområden som kommunen bör arbeta med och tillsynsplanen kommer att visa på vilka områden som faktiskt blir prioriterade under perioden, utifrån de förutsättningar som finns.

För livsmedelskontrollen finns en nationell kontrollplan (NKP). NKP är gemensam för alla kontrollmyndigheter i livsmedelskedjan. Den möjliggör en likvärdig kontroll, med gemensamma mål och prioriteringar i hela landet, med riktlinjer för kvalitetssäkring och utveckling. Planen är treårig 2022–2024 precis som den här behovsutredningen.

Lokala dokument och mål

I Ale kommun har en VA-plan tagits fram, som samhällsbyggnadsförvaltningen ska förhålla sig till. Planen innehåller mål inom områdena dricksvatten, avloppsvatten och dagvatten.

2.3 Samverkan

För att kunna utföra uppgifterna så effektivt som möjligt kan samverka med andra vara ett medel. Kommunen ingår i Miljösamverkan Väst och har ingått samverkan med kommunerna i SOLTAKÖ och kommunerna som berörs av GÄVSO när det gäller flertalet tillsynsområden. I och med detta används resurserna mer effektivt.

3 Beskrivning tillsynsplan

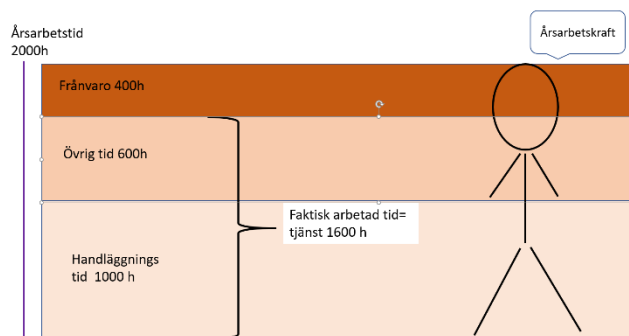
Detta stycke handlar om vilka resurser som finns tillgängliga i form av årsarbetare (heltid och deltid) och hur det beräknas samt övergripande förutsättningar för perioden.

3.1 Förklaring av olika begrepp

I behovsutredning och tillsynsplan utgår beräkningarna utifrån antal timmar för olika arbetsuppgifter. Hur många årsarbetare eller tjänster det krävs för att utföra arbetsuppgifterna beror på hur timmarna fördelas på handläggningstid respektive övrig tid samt hur många personer som arbetar deltid. Nedan förklaras de olika begreppen samt beskrivs hur omvandlingen från timmar till årsarbetare eller tjänster kan ske.

Årsarbetare

En heltidsanställd arbetar i genomsnitt 1 600 timmar per år (efter avdrag på 400 timmar för ledighet/sjukdom). Hur denna tid fördelas mellan handläggningstid (styrd, händelsestyrd och behovsprioriterad tid) eller övrig tid kan skilja mellan kommuner beroende på förutsättningar. Normalt bedöms 1 000 timmar av den faktiska arbetstiden läggas på handläggning och 600 timmar på övrigt. Se figur 1 nedan.

Figur 1. Fördelning av tid för en heltidsanställd. Källa: Miljösamverkan Väst

Om en jämförelse ska ske av hur många årsarbetare det finns totalt på de olika kontoren görs detta utifrån antal tjänster och tjänstgöringsgrad.

Exempel: Två heltid och en halvtid ger 2,5 årsarbetare.

Om en jämförelse ska ske av hur många årsarbetare det behövs för ett specifikt område görs detta genom att den samlade tiden för området delas med handläggningstiden.

Exempel: Det beräknas att det finns ett behov av att lägga 5 000 timmar inom ett område, till exempel livsmedel. Denna tid delas med handläggningstiden för en heltid som är 1000 timmar vilket blir 5 årsarbetare. (Områdets behov i timmar / handläggningstiden för en heltidstjänst = antal årsarbetare). Det behövs alltså 5 heltidstjänster för att utföra 5 000 timmar livsmedelsverksamhet.

Deltid

Handläggningstiden för en som arbetar heltid utgör 50 procent av den anställda tiden, alltså 1000 timmar handläggningstid på 2000 timmar anställd tid. Detsamma gäller för en deltid.

Exempel: En person som arbetar 80 procent får en anställd tid motsvarande 1 600 timmar. Handläggningstiden blir 800 timmar.

En förutsättning är att både frånvaro och övrig tid reduceras i samma storleksordning som den nedsatta tiden, i exemplet ovan alltså med 20 procent. Tiden för frånvaro minskar automatiskt vid deltid eftersom planerad arbetstid per dag eller vecka är kortare. Det finns vissa delar inom kategorin övrig tid som alla är med på oavsett arbetsgrad och andra där deltagandet kan prioriteras i olika omfattning.

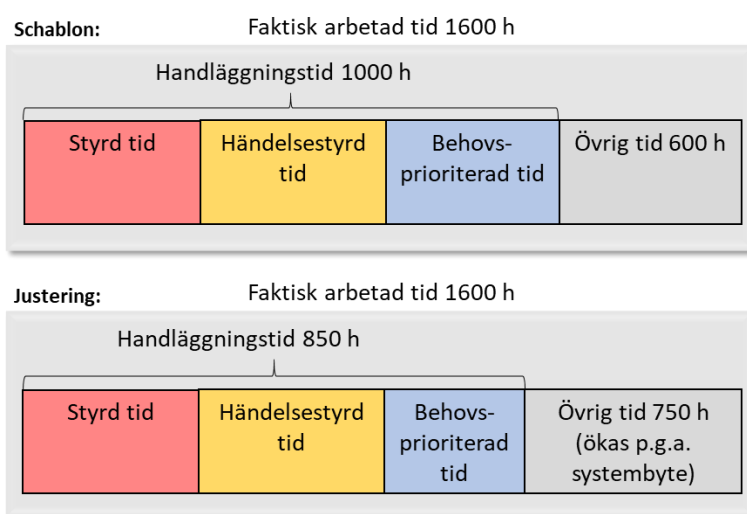
Övrig tid

Inom kategorin Övrig tid hör arbetsuppgifter som inte direkt berörs av det som anses vara karakteristiskt för handläggning. De arbetsuppgifter som omfattas har dock en viktig roll för att få hela verksamheten att fungera väl. Det rör sig om bland annat utbildning, kvalitets- och utvecklingsarbete (mallar, rutiner,

hemsida), verksamhetsplanering (behovsutredning och tillsynsplan), uppföljning av verksamheten, personalmöten, nätverksträffar, IT-frågor, med mera.

Generellt bedöms att 600 timmar behöver avsättas för Övrig tid på en heltidstjänst. Det kan dock under en period finnas uppgifter som måste utföras inom denna kategori som gör att den övriga tiden måste ökas. Vilket innebär att handläggningstiden per årsarbetskraft minskar och behovet av antal årsarbetskrafter ökar för att kunna utföra nämndens uppdrag.

Till exempel om vi ska utföra 3000 timmar handläggningstid men samtidigt behöver öka övriga tiden med 150 timmar per handläggare får vi ett resursbehov på 3,5 årsarbetare i stället för 3. Handläggningstiden minskar per årsarbetskraft ($1000 - 150 = 850$). Antal årsarbetare ($3\ 000 / 850 = 3,5$). Se figur 2 nedan.

Figur 2. Justering av handläggningstid i behovsutredning. Källa: Miljösamverkan Väst

Handläggningstid

Handläggningstiden delas in i tre kategorier

- Styrd tid
- Händelsestyrd tid
- Behovsprioriterad tid

Styrd tid

Den styrda tiden består av planerad tillsyn på de verksamheter som har störst behov och krav. Här ingår följande verksamheter:

- Tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter (B)
- Anmälningsskyddade miljöfarliga verksamheter (C)
- Anmälningsskyddade hälso- och säkerhetsverksamheter (H)
- Livsmedelsverksamheter (L)
- Verksamheter som styrs av strålskyddslagen (solarium)
- Försäljningsställen för receptfria läkemedel

Styrd tillsyn är som ett grunduppdrag från staten där kommunerna har mindre möjlighet att påverka. Det styrda behovet är gemensamt för samtliga operativa myndigheter. Här styrs tillsynen av staten i lagstiftning och tillsynsbehovet ska täckas i tillsynsplanen i form av årliga tillsynsaktiviteter. Behovet planeras med stöd av tillsynsvägledning från de centrala myndigheterna Naturvårdsverket, Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen, Strålskyddsmyndigheten, Läke­medelsverket och Jordbruksverket. Inom livsmedelsområdet planeras behovet med stöd av vägledning från Livsmedelsverket.

Händelsestyrd tid

Tiden i denna kategori benämns som händelsestyrd eftersom det inte i förväg går att planera precis när eller i vilken omfattning behovet kommer uppstå.

Händelsestyrd tid omfattar ärenden som kommer in till myndigheten som måste hanteras så som ansökningar, anmälningar, klagomål, olyckor, remisser, samråd, besvara myndigheter och media, frågor där vi ger rådgivning och stöd etcetera. Andra händelsestyrda händelser är de som upprättas av myndigheten själv utifrån vad som har skett när vi har varit ute på tillsyn, på verksamheter som listas under kategorierna ”Styrd tid” och ”Behovsprioriterad tid”. Handläggningstid som sker utanför deras planerade tillsynstid. Det kan vara polisanmälningar, beslut om miljö­sanktionsavgifter, klagomål, uppföljande tillsyn på verksamheter etc. Här hamnar även den tid som läggs på motioner från kommunens politiker och deltagandet på tingsrättsförhandlingar.

Behovet uppskattas utifrån tidigare erfarenheter med hjälp av ärendehanteringssystem, samt utifrån den planerade styrda och behovsprioriterade tillsynen då dessa till viss del påverkar den händelsestyrda tillsynen.

Behovsprioriterad tid

Behovsprioriterad tid omfattar den planerade tillsynen på verksamheter som inte är anmälningspliktiga inom miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (så kallade U respektive UH verksamheter). Denna kategori kan även omfatta nationella och regionala tillsynsprojekt, avloppsinventeringar/tillsyn, strandskyddstillsyn och annan tillsyn som omfattas av lagstiftning som nämnden har tillsyn över, exempelvis animaliska biprodukter (ABP) och strålskydd.

Staten anger behovet genom lagstiftning och vägledning från centrala myndigheter. Ansvarig nämnd planerar denna tillsyn utifrån lokala förutsättningar och fördelar tillsynsbehovet över tre år. Tillsynsfrekvensen för dessa verksamheter varierar.

Bedömning av tillsynsbehov

För att bedöma behovet av styrd och behovsprioriterad tid användas SKR:s planeringsmatris se figur 3 nedan. Genom att bedöma olika branschernas tillsynsbehov utifrån risk hälsa och miljö samt de lokala förutsättningarna får kommunen en uppfattning om hur ofta de olika branscher behöver besökas (tillsynsfrekvens). Matrisen har använts för C, H, U och UH verksamheter.

Högt tillsynsbehov	Lågt tillsynsbehov
Normalt tillsynsbehov	Sporadiskt tillsynsbehov

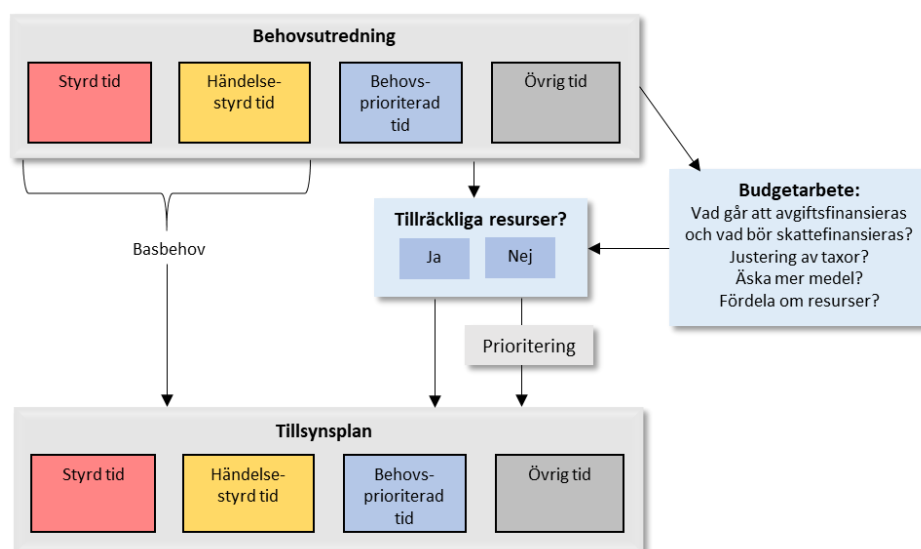
Figur 3. Planeringsmatris för tillsyn av branscher. Figuren är hämtad ut skriften Kommunala behovsutredningar, Sveriges Kommuner och Landsting, 2018.

- Högt tillsynsbehov motsvarar en tillsynsfrekvens med årlig tillsyn av branschen.
- Normalt tillsynsbehov motsvarar en tillsynsfrekvens med kontroll vart annat år för branschen
- Lågt tillsynsbehov besöks vart tredje till vart fjärde år
- Sporadiskt tillsynsbehov behöver inte återkommande tillsyn och sker när behovet påkallas

3.2 Förhållandet mellan behovsutredning, budgetarbete och tillsynsplan

De arbetsuppgifter som omfattas av kategorierna styrd tid och händelsestyrd tid utgör tillsynsmyndigheternas basbehov, till vilka myndigheten alltid måste kunna avsätta den mängd tid och resurser som behövs. Dessa delar och tillsynstid för andra verksamheter som betalar årligt tillsynsavgift förs över direkt till tillsynsplanen, se figur 4 nedan.

Om tillräckliga resurser finns kan även de fastställda behoven i övrigt i kategorierna behovsprioriterad tid och övrig tid föras över direkt till tillsynsplanen. Vid resursbrist kan det däremot bli nödvändigt att prioritera ned vissa arbetsuppgifter för perioden, det vill säga om de tillgängliga resurserna i den fastställda budgeten inte är tillräckliga för att tillgodose de identifierade behoven som fastställts i behovsutredningen. I det fallet har myndigheten valet att äska/tillsätta mer medel eller att göra nedprioriteringar. I de fall nedprioriteringar är nödvändiga ska konsekvenserna som detta medför beskrivas i tillsynsplanen.

Figur 4. Förhållandet mellan behovsutredning, budgetarbete och tillsynsplan. Källa: Miljösamverkan Väst

3.3 Finansiering av tillsyn

Myndighetens arbete finansieras både genom avgifter och skattemedel. Efter att behoven fastställts i behovsutredningen bedöms vad som går att avgiftsfinansiera och vad som bör skattefinansieras. Målsättningen är att så mycket arbete som möjligt ska avgiftsfinansieras. För det arbete där så inte är möjligt måste det skattefinansieras.

I Sverige gäller principen att ”förorenaren betalar” och finns i en av EU:s regler, med innebörden att den som påverkar människans hälsa eller miljön ska betala myndighetens kostnader för tillsynen.

Den styrda tillsynen är i huvudsak avgiftsfinansierad medan den övriga tiden till övervägande del är skattefinansierad. Vad gäller de övriga två kategorierna kan det variera i hög grad beroende på hur behoven ser ut.

Det skattefinansierade arbetet kan exempelvis omfatta information och rådgivning till allmänhet och verksamhetsutövare, hantering av olyckor, remisser, planarbete, arbete med enkäter och rapportering till centrala/regionala myndigheter. En del skattefinansierad verksamhet kan finansieras via annan lagstiftning, till exempel vid deltagande i planarbetet, så att miljöenheten kostnader läggs på den sökande via plan- och bygglagstiftningen.

En risk som uppstår när resurserna understiger behoven i för stor utsträckning är att myndigheten vid sin prioritering av den behovsprioriterade tillsynen kan tvingas lägga större fokus på den avgiftsfinansierade tillsynen för att klara en budget i balans trots att det inte alltid är där störst nytta för miljö och hälsa uppnås.

Finansiering av tillsynen

Av de fastställda behoven 2023 går 51% att avgiftsfinansiera. Resterande 49% måste skattefinansieras. För att klara budget i ram krävs endast något högre andel

avgiftsfinansiering. Med nuvarande resurser är avgiftsfinansieringen mellan 33–35%. En låg självfinansieringsgrad kan delvis förklaras med att en låg tilldelning av resurser leder till lägre intäkter. Utrymmet för utvecklingsarbete som bland annat kan syfta till att öka självfinansieringsgraden minskas därmed. Med en låg självfinansieringsgrad kan det finnas ett behov av att se över taxenivåerna, vilket i så fall får ske inför budgetbeslutet för 2025.

Resurser övrig tid

Övrig tid, är sådan tid som inte är direkt handläggningstid men som behövs för att verksamheten ska fungera. Det beskrivs närmare i avsnitt 3.1

Under året planeras tiden inom kategorin Övrig tid hålla sig inom schablonen på 600 timmar per heltid.

Enheten kommer ha viss personalomsättning under 2023. Detta påverkar effektiviteten i tillsynen och tid behöver läggas på upplärning.

På livsmedelssidan kommer det ske stora förändringar vad det gäller införande av nytt riskklassningssystem och nytt sätt att debitera.

4 Resurser och handläggningstid per verksamhetsområde

I detta avsnitt redovisas planeringen per verksamhetsområde. Redovisningen är indelad i sju övergripande verksamhetsområden: miljöskydd, förorenade områden, hälsoskydd, små avlopp, livsmedel, naturvård samt administration. För varje område redovisas en beskrivning av verksamhetsområdet, en planering utifrån de befintliga resurserna, samt en sammanställning av prioritering.

Planering av tillsynen görs utifrån de specifika förutsättningarna i kommunen för respektive verksamhetsområde, där följande faktorer tas hänsyn till:

- Antal tillsynsobjekt i kommunen.
- Status på mark, luft och vatten i kommunen i förhållande till uppsatta mål och åtgärdsprogram inom området.
- Uppföljning av utfört arbete (Det kan till exempel vara något som låg med i förra årets planering som inte kunde utföras av någon anledning. Då ökar det på behovet för kommande period.).
- Mängd inkomna ärenden.
- Förändrade/nya lagar, förordningar, reglementen eller riktlinjer.
- Annan förändring i omvärlden, till exempel pandemi.
- Tillgängliga resurser på miljöenheten

Som underlag till uppgifterna om antal objekt och timmar finns ett beräkningsunderlag i form av en Excel fil. I beräkningsunderlaget finns även mer detaljerad information om timmar per område.

4.1 Miljöskydd

Beskrivning av området

Miljöskydd omfattar framför allt den tillsyn som utgår från kapitel 9, exklusive hälsoskydd, 14 och 15 i miljöbalken.

Miljöskyddstillsynen syftar till att förbättra och trygga en god miljö utomhus och till att förhindra och förebygga utsläpp till mark, luft och vatten.

Miljöskyddsområdet är brett och inbegriper följande delområden: miljöfarliga verksamheter, avfall, hantering av massor samt kemiska produkter.

Inom området ingår tillsyn på alla objekt som omfattas av tillsyn enligt kapitel 9 i miljöbalken. Detta omfattar B- och C-verksamheter såväl som U-verksamheter. Arbetet bedrivs främst genom planerad tillsyn, handläggning av prövningsärenden, remissyttranden i tillståndsärenden samt inspektioner i samband med klagomål eller tillbud. I den planerade tillsynen ingår normalt att kontrollera egenkontroll, kemikaliehantering, avfallshantering, samt utsläpp till vatten, luft och mark.

Förutom tillsynen över användningen av kemikalier hos miljöfarliga verksamheter ansvarar kommunen för tillsyn över butikers och grossisters försäljning av kemiska produkter och bekämpningsmedel förutsatt att de är köpta av svenska leverantörer.

Inom området ingår även att hantera olika ansökningar och anmälningar. Det kan vara anmälan av avfall för anläggningsändamål, anmälningsärenden och tillståndsansökningar för att sprida bekämpningsmedel på exempelvis banvallar, allmänna platser, inom vattenskyddsområden och vid flerbostadshus/skolor.

Det ingår även granskning och registrering av inkomna kontrollrapporter för köldmedia samt cisterner. Myndigheten handlägger också anmälningar om installation av nya köldmedieanläggningar och cisterner samt registrerar skrotning av cisterner.

Den nationella strategin för miljöbalkstillsynen (2022–2024) har följande fastställda fokusområden och effektmål inom miljöskyddsområdet:

- Ökad kunskapsnivå och förbättrad egenkontroll hos fordonstvättar och fordonsverkstäder.
- Uppdaterade miljöbalkstillstånd
- Höja kunskapen hos verksamhetsutövare och tillsynsmyndigheter för att nå en hållbar dagvattenrening.
- Energihushållning
- Växtnäringsläckage från jordbruk och hästgårdar. Genom uppföljning av lagefterlevnaden gällande lagring och spridning av gödsel minskar riskerna för läckage av näringsämnen från jordbruk och hästgårdar.
- Reach – tillsyn av kemiska produkter hos nedströmsanvändare och varor/kemiska produkter i butiksledet.
- CLP – tillsyn av kemiska produkter i butiksledet

- Biocider – tillsyn av biocidprodukter och behandlade varor i butiksledet.

Nationella kontrollplanens målarbete inom växtskyddsmedel har två mål under perioden 2021–2025.

- Mål 1. Kontrollmyndigheterna ska ha rätt förutsättningar för att utföra en likvärdig och effektiv kontroll.
- Mål 2. Aktörerna ska följa reglerna så att växtskyddsmedel distribueras och hanteras på ett säkert sätt.

Operativa mål för animaliska biprodukter 2022–2025

- ABP-kontrollen ska utföras riskbaserat och med lämplig frekvens
- Kontrollmyndigheten ska ha verktyg och förutsättningar för att genomföra riskbaserad offentlig kontroll.

Vägledande miljö kvalitetsmål för området: Giftfri miljö, begränsad klimatpåverkan, frisk luft, skyddande ozonskikt, ingen övergödning, grundvatten av god kvalitet, god bebyggd miljö.

Planering av tillsyn 2023

Inom miljöskyddsområdet kommer tillsyn att prioriteras på verksamheter som betalar årlig avgift samt händelsestyrda tillsyn. Det vill säga sådant som inte kan prioriteras bort på grund av lagkrav och avgifter. Även tillsyn och handläggning som behöver utföras med anledning av de nya vattenskyddsföreskrifterna kommer att prioriteras.

Styrd tid

I kommunen finns i nuläget cirka 48 verksamheter (6 B-verksamheter och ca 42 C-verksamheter) som samhällsbyggnadsnämnden har tillsynsansvaret för. Dessa har högsta prioritet och de flesta får tillsyn årligen. Tillsynsbehovet har tagits fram genom riskbedömning av de olika typerna av branscher, se figur 3 i avsnitt 3.1. Eftersom det tagits beslut om nytt vattenskyddsområde för Göta älv kommer det under en tid fram över fokuseras på information och tillsyn i enlighet med föreskrifterna för vattenskyddsområdet.

Den styrda tillsynen inbegriper även granskning av inkommande rapporter gällande köldmedia och cisterner samt den statligt styrda miljöövervakningen.

Händelsestyd tid

Specifikt inom miljöskyddsområdet ingår i den händelsestyrda tiden bland annat handläggning av anmälan om avfall för anläggningsändamål, ansökan om spridning av bekämpningsmedel samt ansökan om tillstånd enligt vattenskyddsföreskrifterna.

För 2023 uppskattas en ökning av den händelsestyrda tiden med 180 timmar på grund av ansökningar som kommer in på grund av att nya vattenskyddsföreskrifter trätt i kraft och befintliga verksamheter kommer behöva ansöka om tillstånd. Ytterligare ökning av den händelsestyrda tiden, jämfört med behovsutredningen, planeras under året på grund av att ett behov av att avsluta och lämna över en stor mängd ärenden har uppkommit.

Behovsprioriterad tid

Tillsynsbehovet för U-verksamheterna har tagits fram genom riskbedömning av de olika typerna av branscher, se figur 3 i avsnitt 3.1.

I kommunen finns det inga U-verksamheter med högt tillsynsbehov som besöks varje år. De U-verksamheter med normalt eller lågt tillsynsbehov betalar årlig avgift och prioriteras därmed i tillsynen.

Det finns omkring 12 U-verksamheter med normalt tillsynsbehov som besöks vart annat år. Detta omfattar småbåtshamnar och större avloppsanläggningar. Under 2023 kommer denna tillsyn att ta 32 timmar.

50 U-verksamheter i kommunen bedöms ha ett lågt tillsynsbehov där tillsyn sker med regelbundna intervall med ett besök per treårsperiod. Tiden för tillsynen uppskattas till i snitt 108 timmar per år för perioden. Timmarna är dock fördelade olika över åren beroende på bransch. Under 2023 kommer denna tillsyn att ta 162 timmar.

Kontroll av animaliska biprodukter (ABP) ingår inom miljöskyddsområdet oftast i lantbrukstillsynen. I övrigt ingår kommunens ABP-tillsyn i livsmedelskontrollen men kan även förekomma inom andra områden. Tillsynen kan också vara klagomålsstyrd.

Med anledning av det nyinrättade vattenskyddsområdet för Göta älv och Vänersborgsviken (GÄVSO) kommer inventering att göras av verksamheter som eventuellt omfattas av vattenskyddsföreskrifterna. 50 timmar beräknas behövas för detta. Även en informationsinsats planeras att göras under 2023 även om det inte togs med i behovsutredningen.

Tillsyn som prioriteras bort 2023

De verksamheter som får sporadisk tillsyn betalar ingen årlig avgift utan timdebiteras i efterhand. För dessa U-verksamheter i kommunen, cirka 600 stycken, sker tillsynen med ett längre tillsynsintervall (vart 5:e till vart 10:e år). Siffran på antalet verksamheter är dock mycket osäker eftersom det behövs en inventering för att säkerställa antalet. Ungefär hälften av den uppskattade siffran består av små lantbruk/hästgårdar. Tillsynen för flertalet av verksamheterna har varit eftersatt under flera år och därför saknas aktuella uppgifter om dessa. För att kunna bedriva tillsyn behövs inventering och uppdatering av register. Med de tillgängliga resurser som miljöenheten har finns det inte tid för att utföra detta under 2023.

Enligt den nationella tillsynsstrategin ska tillsynsmyndigheten, genom uppföljning av lagefterlevnaden gällande lagring och spridning av gödsel, minska riskerna för läckage av näringsämnen från jordbruk och hästgårdar. Tillsyn av jordbruksverksamheter och hästgårdar som ligger utmed vattenförekomster där miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte uppnås idag ska enligt den nationella strategin prioriteras. För att kunna bedriva den tillsynen behövs inventeringar och sammanställning av register. Denna inventering är påbörjad sedan tidigare, men har inte kunnat avslutas på grund av resursbrist och kommer fortsatt att prioriteras bort.

Den nationella kontrollplanens mål inom växtskyddsmedel omfattar bland annat lantbruk med växtodling men även övriga aktörer som hanterar växtskyddsmedel. Målen innebär att alla aktörer får regelbunden kontroll och kontrollen bestäms utifrån en riskbaserad urvalsmetod. Även detta kräver inventeringar och sammanställning av register.

Kommunens tillsynsmyndighet (SBN) ska ta hänsyn till den nationella tillsynsstrategin (enligt 1 kap 6 § Miljö tillsynsförordningen) men även följa den nationella kontrollplanen. Många av aktiviteterna i strategin och kontrollplanen kräver inventerings- och planeringsinsatser som i sin tur kräver mer resurser än vad som finns tillgängligt. Totalt beräknas behovet av inventering ligga på 300 timmar 2023. 250 av dessa timmar prioriteras bort.

Sammanställning av resurser och planering – miljöskydd

Det uppskattade tillsynsbehovet inom miljöskydd ligger på 2466 timmar för år 2023, vilket motsvarar 2,5 årsarbetare (ÅA). Tillgängliga resurser inom miljöskydd är 2,2 ÅA. Timmarna är uppdelade mellan tillsynskategorierna enligt tabell 1 nedan.

Aktiviteter	Behov 2023	Planerat 2023
Styrd tid	487	487
Händelsestyrd tid		
Anmälning och ansökningar inkl. dispenser	240	500
Ansökningar inom vattenskyddsområde	180	180
Klagomål	100	130
Rådgivning och information	200	200
Övrigt händelsestyrt	295	295
Behovsprioriterad tid		
Återkommande tillsyn – normalt tillsynsbehov	32	32
Återkommande tillsyn – lågt tillsynsbehov	162	162
Sporadisk tillsyn – sporadiskt tillsynsbehov	400	50
Animaliska biprodukter (ABP)	50	0
Inventering och kartläggning av verksamheter	300	50
Informationsutskick och informationsmöten	20	120
Totalt	2466	2200

Tabell 1. Sammanställning tillsynsplanering miljöskydd 2023.

4.2 Förorenade områden

Beskrivning av området

Detta avsnitt omfattar framför allt den tillsyn som utgår från kapitel 10 i miljöbalken. Tillsynen omfattar potentiella och konstaterade föroreningsskador i mark, grundvatten, ytvatten, sediment och byggnader.

Att identifiera, undersöka och åtgärda områden som förorenats av befintliga eller tidigare verksamheter är ett viktigt led i arbetet att minska riskerna för att människor och miljö utsätts för farliga ämnen.

I den nationella strategin för miljöbalkstillsynen föreslås förorenade områden få hög prioritet för att uppnå satta miljömål.

Följande regionala tilläggs mål finns inom förorenade områden:

- År 2025 är minst 25 procent av områdena med mycket stor risk för människors hälsa eller miljön är åtgärdade.
- År 2025 är minst 15 procent av områdena med stor risk för människors hälsa eller miljön är åtgärdade.
- År 2050 har alla områden med mycket stor risk eller stor risk för människors hälsa eller miljön blivit åtgärdade.

Förenklat kan resursbehovet för tillsyn av förorenade områden delas in i egeninitierad tillsyn av prioriterade förorenade områden, tillsyn av objekt som ännu inte inventerats samt händelsestyrd tillsyn. Därutöver tillkommer resursbehov för viss administration samt eventuella tillsynsprojekt.

Vägledande miljö kvalitetsmål för området: Giftfri miljö.

Planering av tillsyn 2023

Historiskt har industrier lokaliserats intill vattendrag för att få energi och vatten. Avfall har tidigare använts för att fylla ut och vinna mark från vattendraget. Dessutom ligger ofta de förorenade områdena nära vatten som är av intresse för dricksvattenuttag. Kombinationen med skredrisk eller risk för översvämningar, vilket finns utmed många vattendrag i länet, gör att en akut påverkan på dricksvattnet kan uppstå. Detta är särskilt påtagligt längs Göta Älv.

För de flesta kommunerna är tillsynen över förorenade områden till stor del händelsestyrd. Ärenden kan gälla undersökningar och saneringar i samband med exploateringar, nedläggning av verksamheter eller nybyggnadsprojekt där industriområden omvandlas till bostäder.

Tillsyn sker också i samband med miljötillsyn på pågående verksamheter. Kommunerna ska aktivt arbeta med sina tillsynsobjekt. Därutöver är kommunerna huvudmän för undersökningar och åtgärder i bidragsobjekt.

Styrd tid

Styrd tid förekommer inte inom förorenade områden. Tillsynen är främst behovsprioriterad och händelsestyrt.

Händelsestyrd tid

Här avses den handläggning som krävs när föroreningar påträffas vid exempelvis schaktarbeten och byggnationer samt vid klagomål eller tillbud. Tillsyn och uppföljning av efterbehandlingsåtgärder sker då enligt 9 och 10 kap MB. Inkomna anmälningar om sanering behöver prioriteras.

Vad gäller inkommande ärenden varierar detta mycket mellan olika år, under 2022 inkom ett 20-tal ärenden. Runt hälften av dessa har hanterats som ”ringa risk” ärenden, dvs oftast oförutsedda föroreningar som påträffas tex vid schaktarbeten och som inte kräver någon saneringsanmälan då de inte bedöms utgöra någon större risk. Handläggningstiden har landat på i snitt 5 timmar. Resterande ärenden där miljötekniska undersökningar utförts samt efterföljande saneringsanmälan krävts, har handläggningstiden varit i snitt 20 timmar. Det är viktigt att känna till att både faktisk handläggningstid och total tid, mellan ansökan och avslut, varierar väldigt mycket just inom området förorenad mark, detta eftersom det ofta påträffas förorenade massor som inte visats vid föregående miljöteknisk undersökning eller andra saker som inte kunnat förutses, tex stora mängder med schaktvatten som måste tas om hand.

Behovsprioriterad tid

Den huvudsakliga tillsynstiden hamnar under behovsorienterad tid. Tillsynstakten i Ale kommun styrs främst av behov utifrån pågående och kommande detaljplanering. Tillsynstakten styrs i övrigt av det nationella miljö kvalitetsmålet för förorenade områden och mer preciserade regionala delmål.

Det nationella målet är att alla förorenade områden är åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön 2050. Det vill säga de mest prioriterade områdena behöver åtgärdas.

Under 2023 kommer detaljplanearbetet för Nol Norra, projektet i Älvängens västra industriområde samt utredning av Valåsdeponin att prioriteras. Även tillsynsärende om Jakobsdal och arbete kopplat till överföringsledningen till Ryaverket behöver prioriteras.

EBH-listan med potentiella och konstaterade förorenade områden i kommunen innehåller 143 objekt. Behov av inventering, klassning och tillsyn behövs i varierande grad för alla dessa objekt. Under 2023 planeras 200 timmar läggas på en första inventering av en del av dessa objekt.

En inventering och bedömning av nedlagda deponier planeras påbörjas under 2023 och det bedöms att 100 timmar kommer att läggas på det.

Under året finns ett behov av introduktion och utbildning av ny medarbetare.

Sammanställning av resurser och planering - förorenade områden

Det uppskattade tillsynsbehovet inom förorenade områden beräknades ligga på totalt 1 370 timmar för år 2023, vilket motsvarar 1,4 årsarbetare (ÅA). Vissa omprioriteringar har gjorts i tillsynsplanen i förhållande till tidigare uträknat behov. Därmed planeras 1480 timmar läggas på området förorenad mark. Detta motsvarar 1,5 ÅA. Timmarna är uppdelade mellan tillsynskategorierna enligt tabell 2 nedan

Aktiviteter	Behov 2023	Planerat 2023
Styrd tid	0	0
Händelsestyrd tid		
Anmälningar	200	200
Anmälningar hanterad som ringa risk	50	50
Rådgivning och information	100	100
Interna och externa remisser	120	200
Övrig händelsestyrd tid	130	130
Behovsprioriterad tid		
Tillsyn av objekt som ännu inte prioriterats	90	
Egenprioriterad tillsyn av prioriterade förorenade områden	390	300
Tillsyn av bidragsfinansierade objekt	150	200
Övrig behovsprioriterad tid	140	
Introduktion och inläring		300
Totalt	1370	1480

Tabell 2. Sammanställning tillsynsplanering förorenade områden 2023.

4.3 Hälsoskydd

Beskrivning av området

Detta avsnitt omfattar den hälsoskyddstillsyn som utgår från kapitel 9 i miljöbalken samt andra lagar såsom Smittskyddslagen, Strålskyddslagen och Tobakslagen.

Hälsoskyddstillsynen syftar till att skydda människors hälsa i bostäder, offentliga eller allmänna lokaler och lokaler där människor får vård eller behandling, samt smittskydd. Nämndens ansvar är att undanröja och förebygga olägenheter.

Tillsynsobjekten delas in i anmälningspliktiga (H) och icke anmälningspliktiga (UH) verksamheter.

Anmälningspliktiga verksamheter (H) är:

- Skärande och stickande hygieniska behandlingar
- Bassängbad som är tillgängliga för allmänheten och för större sällskap

- Förskolor, skolor, fritidshem och gymnasier
- Kosmetiskt solarium som upplåts till allmänheten

Enligt 45 § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ska kommunen ägna särskild uppmärksamhet åt:

- Byggnader som innehåller en eller flera bostäder och tillhörande utrymmen
- Lokaler för undervisning, vård eller annat omhändertagande
- Samlingslokaler där många människor brukar samlas
- Hotell, pensionat och liknande lokaler där allmänheten yrkesmässigt erbjuds tillfällig bostad
- Idrottsanläggningar, campinganläggningar, badanläggningar, strandbad och andra liknande anläggningar som är upplåtna för allmänheten eller som annars utnyttjas av många människor
- Lokaler där allmänheten yrkesmässigt erbjuds hygienisk behandling
- Lokaler för förvaring av djur
-

Andra verksamheter som omfattas av hälsoskyddstillsynen är:

- Evenemang med höga ljudnivåer; till exempel konserter, festivaler, föreställningar
- Strandbad

Verksamheter som inte är anmälningspliktiga omfattas av behovsprioriterad tillsyn och händelsestyrd tillsyn.

Inom samhällsbyggnadsnämndens uppdrag ingår även att kontrollera att fastighetsägarna genom mätningar säkerställt att hyresgäster inte riskerar att utsättas för höga radonhalter.

Den nationella strategin för miljöbalkstillsynen (2022–2024) har följande fastställda fokusområden och effektmål inom hälsoskyddsområdet:

- God inomhusmiljö i bostäder. Med fokus på fastighetsägarnas egenkontroll.
- God vatten- och luftkvalitet i bassängbad. Med fokus på egenkontroll och riskbedömning.
- God inomhusmiljö i förskolor och skolor. Med fokus på egenkontroll och städning.

Smittskydd

Smittskyddsarbetet ska förhindra spridning av främst samhällsfarliga sjukdomar och regleras i Smittskyddslagen. Miljöenheten arbetar för att förhindra objektburen smitta i sitt tillsynsarbete. Objektburen smitta är alla sjukdomar som kan spridas mellan objekt och människa. Alla typer av objekt och djur ingår i begreppet, till exempel ventilationsanläggningar, vattenanläggningar utomhus eller inne i fastigheter och andra vatteninstallationer, vilda djur, skadedjur och sällskapsdjur.

Arbetet med smittskydd innebär också mycket annat inom flera av kommunens tillsynsområden enligt miljöbalken. Några exempel är att det vid handläggning av

enskilda avlopp ställs krav för att minska risk för läckage av smittämnen till grundvatten och brunnar, och vid planerad tillsyn på förskolor ställs krav på rutiner för hygien. Vid en pandemi kan tillfälliga regler införas för att till exempel minska trängsel eller på olika sätt minska smittspridningen. Tillsyn över dessa tillfälliga regler kan vara samhällsbyggnadsnämndens ansvar.

Tobakslagen, rökfria miljöer

För att skydda människor för passiv rökning finns det miljöer där det enligt tobakslagen är förbjudet att röka. Syftet med lagen är också att hindra eller fördröja att barn och ungdomar börjar röka. Tobakslagen förbjuder rökning i vissa offentliga miljöer och lokaler dit allmänheten har tillträde. Det gäller till exempel lokaler för skol- och barnomsorg, hälso- och sjukvård, hotell, allmänna färdmedel och restauranger och caféer. Privatbostäder omfattas inte av rökförbudet. Rökförbudet omfattar även vissa allmänna platser utomhus: bland annat uteserveringar, entréer till rökfria lokaler, kollektivtrafikens områden utomhus, inhägnade platser för idrott och lek. Rökförbudet omfattar även elektroniska cigaretter, örtprodukter för rökning med mera.

Vägledande miljö kvalitetsmål för området: Giftfri miljö, Frisk luft, God bebyggd miljö, Säker strålmiljö.

Planering av tillsyn 2023

Inom hälsoskyddsområdet kommer tillsyn att prioriteras på verksamheter som betalar årlig avgift samt händelsestyrd tillsyn. Det vill säga sådant som inte kan prioriteras bort på grund av lagkrav och avgifter.

Styrd tid

I den styrda tillsynen inom hälsoskydd ingår anmälningsskyldiga verksamheter (H-verksamheter) såsom skolor, förskolor, bassängbad, solarium och behandlingar som innebär risk för spridning av sjukdom genom smitta.

I kommunen finns i nuläget cirka 66 H-verksamheter som samhällsbyggnadsnämnden har tillsynsansvaret för. Dessa får tillsyn regelbundet och tillsynsbehovet har tagits fram genom riskbedömning av de olika typerna av branscher, se figur 3 i avsnitt 3.1.

Högt tillsynsbehov

I kommunen finns en H-verksamhet, ett bassängbad, med högt tillsynsbehov som besöks varje år. Under perioden uppskattas den årliga tillsynen på verksamheten uppgå till cirka 9 timmar per år. Inom den tillsynen ska det fokuseras på målet "God vatten- och luftkvalitet i bassängbad", enligt den nationella tillsynsstrategin. Detta kräver inga extra resurser utan ingår i den planerade tillsynen.

Normalt tillsynsbehov

Det finns omkring 48 H-verksamheter med normalt tillsynsbehov som besöks vartannat år. Detta omfattar skolor och förskolor. Planering av återkommande tillsyn uppskattas till cirka 190 timmar per år. Inom tillsynen på dessa verksamheter ska fokus ligga på det nationella tillsynsmålet "God inomhusmiljö i

skolor och förskolor - ”fokus städning”. Detta kräver inga extra resurser utan ingår i den planerade tillsynen.

Lågt tillsynsbehov

17 H-verksamheter i kommunen bedöms ha ett lågt tillsynsbehov där tillsyn sker med regelbundna intervall med ett besök per treårsperiod. Detta omfattar stickande och skärande verksamheter med risk för blodsmitta samt solarier. Tiden för tillsynen uppskattas till i snitt 30 timmar per år för perioden. Timmarna är dock fördelade olika över åren eftersom tillsyn sker branschvis.

Händelsestyrd tid

Händelsestyrd tid omfattar bland annat hantering av ansökningar, anmälningar, klagomål, remisser, samt rådgivning och stöd. Även tid för överklagningsärenden, miljöstraffavgifter och anmälan om brott enligt miljöbalken ingår i den händelsestyrda tillsynen. Specifikt inom hälsoskyddsområdet ingår bland annat handläggning av anmälan om nya lokaler och verksamheter, anmälan/klagomål om olägenhet för människors hälsa, anmälan eller ansökan utifrån lokala föreskrifter med mera. Här ingår även extra tillsyn som går utöver den normala planerade tillsynen och som har sin orsak i bristande efterlevnad av lagstiftningen.

Tillsyn som prioriteras bort under 2023

Behovsprioriterad tid

Större delen av den behovsprioriterade tiden prioriteras bort under 2023 på grund av resursbrist. Viss tillsyn kommer dock att genomföras av rökfria miljöer.

Den behovsprioriterade tiden omfattar den planerade tillsynen på de ej anmälningspliktiga verksamheterna såsom flerbostadshus, tillfälliga boenden, vårdlokaler, gruppboenden, idrottslokaler, frisörer, strandbad, samlingslokaler. Dessa objekt kallas UH-objekt. Den behovsprioriterade tiden kan även omfatta nationella och länsvisa tillsynsprojekt samt inventeringar.

För UH-verksamheter i kommunen, cirka 220 stycken, bedöms tillsynsbehovet vara sporadiskt med behov av tillsyn mer sällan än vart tredje år.

Tillsynen på icke anmälningspliktiga verksamheter har varit nedprioriterad under flera år och till stor del saknas det aktuella uppgifter över hur många och vilka typer av verksamheter som finns. Därför finns ett stort behov av att inventera och inspektera dem.

2021 ändrades reglerna för anmälningsplikt för stickande och skärande hygieniska verksamheter vilket innebär att fler verksamheter har blivit anmälningspliktiga. Anmälningsplikten gäller även befintliga verksamheter. Miljöenheten har hittills inte fått in några anmälningar trots att det borde finnas flera befintliga verksamheter som omfattas av lagändringen. Kännedomen om dessa verksamheter är bristfällig. Det finns därför ett behov av inventering och hantering av dessa befintliga anmälningspliktiga verksamheter. Behovet är uppskattat till 300 timmar.

Enligt den nationella tillsynsplanen ska kommunerna bedriva tillsyn av fastigheter/bostäder där risken för olägenhet för människors hälsa är stor. För att

kunna bedriva den tillsynen behövs en kartläggning av antal och status på kommunens flerbostadshus.

Det finns ett mål att radonhalterna i bostäder ska vara under 200 Bq. 2018 kom en ny strålskyddslag och förordning som tydliggör kommunens tillsynsansvar avseende radon. Miljöenheten har uppgifter om radonhalt för en del fastigheter i kommunen. Informationsinsatser till fastighetsägare görs emellanåt. Tillsyn har gjorts av några flerbostadshus då uppgifter om radon har begärts in. Men uppgifter saknas för många flerbostadshus.

Sammanställning av resurser och tillsyn – hälsoskydd

Det uppskattade tillsynsbehovet inom hälsoskydd ligger på cirka 1500 timmar för år 2023, vilket motsvarar 1,5 årsarbetare (ÅA). Tillgängliga resurser inom hälsoskydd är 1 ÅA. Timmarna är uppdelade mellan tillsynskategorierna enligt tabell 3 nedan.

Aktiviteter	Behov 2023	Planerat 2023
Styrd tid	357	357
Händelsestyrd tid		
Anmälningar och ansökningar	40	40
Klagomål	200	200
Rådgivning och information	200	200
Interna remisser	60	60
Övrigt händelsestyrt	80	80
Behovsprioriterad tid		
Tillsyn UH-verksamheter	130	0
Rökfria miljöer	70	30
Inventering och kartläggning av verksamheter	300	0
Informationsutskick och informationsmöten	30	0
Totalt	1467	967

Tabell 3. Sammanställning av tillsynsplanering hälsoskydd 2023.

4.4 Små avlopp

Beskrivning av området

Små avlopp är avloppsanläggningar som är dimensionerade för mindre än 25 personekvivalenter. Anläggningar större än dessa ingår i avsnitt 4.1. Inrättandet av

små avloppsanläggningar kräver tillstånd enligt miljöbalken. Tillsynen omfattar alla små avlopp som finns i kommunen och den syftar bland annat till att minimera närsaltläckage, läckage av syreförbrukande ämnen och smittspridning.

I kommunen finns cirka 3000 hushåll med små avlopp. Områdesvis tillsyn av enskilda avlopp startade 2017.

I VA-strategi antagen av kommunfullmäktige 2016-05-16 bestämdes;

- Att trenden med de enskilda avloppsanläggningarnas ökande belastning på yt- och grundvattenrecipienter bryts. Ambitionen är att en 20–30 års genomsnittlig års genomsnittlig åtgärdstakt skall uppnås under perioden och hållas därefter. Varje anläggning bedöms individuellt.
- Ale kommun utför de åtgärder som riktas mot kommunen av Vattenmyndigheten Västerhavet och som rör dricksvatten- och avloppsförsörjning under perioden. Målet är att Ale kommun bidrar till att god ekologisk och kemisk status uppnås i samtliga vattenförekomster i kommunen.

I VA-program Ale kommun som antogs av Samhällsbyggnadsnämnden 2017-01-19 står det att Ale kommun ska inleda aktiv tillsyn av enskilda avloppsanläggningar under 2017. Vattendrag som inte når upp till god ekologisk status ska prioriteras.

Vattenmyndigheten Västerhavet har i sitt åtgärdsprogram för Västerhavets vattendistrikt beslutat att Ale kommun ska prioritera sin tillsyn av enskilda avloppsanläggningar till de vattenförekomster där miljö kvalitetsnormerna överskrids och ställa krav på begränsade utsläpp av kväve och fosfor. De vattendrag som inte uppnår god ekologisk status har i de flesta fall en miljö kvalitetsnorm att god status ska uppnås senast år 2027.

För att uppnå kommunfullmäktiges mål om åtgärdstakt och Vattenmyndigheternas krav behöver en tillsynstakt på cirka 300 avlopp per år hållas under en 10 årsperiod från och med 2017 vilket medför ett behov av cirka 1200 timmar per år.

Vägledande miljö kvalitetsmål för området: Ingen övergödning

Planering av tillsyn 2023

Styrd tid

Styrd tid förekommer inte inom området för små avlopp. Tillsynsbehovet är framför allt behovsprioriterat.

Händelsestyrd tid

Specifikt inom området för små avlopp ingår bland annat handläggning av tillståndsansökningar och anmälningar, slamtömningsdispenser, förbud, remisser vid ansökningar om förhandsbesked med mera. Här ingår även rådgivning vid fastighetsförsäljning och nyanläggning av avlopp.

Behovet bedöms till att handlägga cirka 150 ansökningar år 2023. Detta behovs beräknas till stor del utifrån avloppsanläggningar som tillsynades mellan åren 2019–2021 samt nybyggnation av bostäder med enskilt avlopp.

Under 2021–2022 prioriterades tillsynen av enskilda avlopp ner på grund av resursbrist. Detta kan medföra att behovet av att handlägga ansökningar minskar under kommande år. Samtidigt medför det att en tillsynsskuld byggs upp. Under 2022 har ingen minskning av antalet ansökningar noterats.

Behovsprioriterad tid

Den behovsprioriterade tillsynen för små avlopp inbegriper områdesvis tillsyn av enskilda avlopp. Vilka områden som ska få tillsyn prioriteras utifrån miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Det beräknade behovet på 1200 timmar tillsyn bygger på att 300 avloppsanläggningar per år får tillsyn från och med år 2017. Under åren 2021–2022 har målet inte uppnåtts på grund av resursbrist. Detta innebär att om miljö kvalitetsnormen god ekologisk status 2027 ska uppnås behöver ett större antal avloppsanläggningar få tillsyn de närmsta åren.

Då en stor andel av avloppsanläggningarna som har tillsynats sedan år 2017 bedömts som bristfälliga har krav på åtgärder ställts. Det finns nu ett uppdämt behov av att följa upp de ärenden där ingen åtgärd har vidtagits trots att åtgärdstiden har passerats. Behovet har bedömts till 250 timmar under 2023 för att under kommande år minska. Om ingen uppföljning sker 2023 skjuts behovet på framtiden och ökar sannolikt med tiden.

Det finns även ett stort antal icke avslutade ansökningsärenden hos miljöenheten som har redovisats som behovsprioriterad tid. Detta då en stor del av dessa ärenden kräver att miljöenheten skickar ut krav på kompletteringar eller på annat sätt driver ärendet framåt.

Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram en informationsmodell som alla kommuner förutsätts arbeta efter. Att göra detta innebär en stor framtida arbetsinsats med att uppdatera och digitalisera uppgifter om de små avloppsanläggningarna. Detta behov är svårbedömt, arbetet har i nuläget bedömts kräva en insats om 500 timmar per år under en fyraårsperiod.

Tillsyn som prioriteras bort under 2023

Med anledning av att det inte finns tillräckligt med resurser kommer tillsyn av enskilda avloppsanläggningar prioriteras ner med 800 timmar vilket motsvarar 2/3 av behovet. Även uppföljning av tillsynsärenden och ej avslutade ansökningsärenden prioriteras ned.

Inflödet av ansökningsärenden och remisser i PBL-ärenden har varit lågt under de 3 första månaderna av 2023 och därför planeras det för mindre timmar än behovet inom dessa kategorier.

Kontinuerlig tillsyn av anläggningar, vitesföreläggande i tillsynsärenden där tidsfristen löpt ut, uppbyggnation för system för tömning av fosforfällor samt informationsmöte prioriteras bort helt.

Kommun eller förvaltningsöverskridande arbete prioriteras upp för att möjliggöra medverkan i arbete med VA-utredningsplan och Vattentjänstplan.

Vad gäller uppdatering enligt HaVs informationsmodell så inväntar vi att modellen färdigställs.

Sammanställning av resurser och planering – små avlopp

Det uppskattade tillsynsbehovet inom små avlopp ligger på cirka 4585 timmar för år 2023, vilket motsvarar 4,6 årsarbetare (ÅA). Tillgängliga resurser inom små avlopp är 1,9 ÅA. 2690 timmar prioriteras bort 2023. Timmarna är uppdelade mellan tillsynskategorierna enligt tabell 4 nedan.

Aktiviteter	Behov 2023	Planerat 2023
Styrd tid	0	0
Händelsestyrd tid		
Anmälningar och ansökningar	1050	700
Fosforfällor och slamtömning - dispenser	5	5
Klagomål	20	20
Rådgivning och information	300	300
Interna och externa remisser	200	100
Övrigt händelsestyrt	70	70
Behovsprioriterad tid		
Tillsyn små avlopp inventering	1200	400
Kontinuerlig tillsyn	200	0
Uppföljning av ej avslutade tillsynsärenden - påminnelser	150	50
Uppföljning av ej avslutade tillsynsärenden – vite	100	0
Uppföljning ej klara ansökningar	600	100
Fosforfällor – bygga upp system	100	0
Informationsutskick och informationsmöten	40	0
Uppdatering av avloppsregister	500	0
Kommun eller förvaltningsövergripande	50	150
Totalt	4585	1895

Tabell 4. Sammanställning av tillsynsplanering avlopp 2023.

4.5 Livsmedel

Beskrivning av området

Syftet med livsmedelslagstiftningen och livsmedelskontrollen är att alla konsumenter får säkra livsmedel som är producerade och hanterade i enighet med lagstiftningen. Det innebär att de ska hanteras på ett hygieniskt sätt så att konsumenten inte blir sjuk och vara rätt märkta så att konsumenten inte blir lurad.

Livsmedelsföretag och livsmedel kontrolleras regelbundet. Kontrollen ska vara riskbaserad, ändamålsenlig och likvärdig för alla företag och organisationer.

Verksamheterna delas upp efter typ av livsmedel; dricksvatten, livsmedelstillverkning och livsmedelhantering. Denna uppdelning bygger på de krav som finns på årlig rapportering till livsmedelsverket.

Nytt tillsynsområde från och med 2022 är kontroll av material i kontakt med livsmedel. Kontrollen kommer delvis ingå i registrerade livsmedelsverksamheters planerade tillsyn men det kommer tillkomma objekt som tillverkar, förädlar, importerar och säljer kontaktmaterial. I Ale Kommun finns inga anläggningar i nuläget som tillverkar, förädlar, importerar och säljer kontaktmaterial. Kontrollen av dessa innebär därför inget ökat tillsynsbehov från och med 2023.

Nationella operativa mål: För vår kommun och under ovanstående tidperioder är följande mål aktuella:

Mål 5: Ekologiska varor

Mål 6: Livsmedelsinformation vid e-handel

Mål 8: Spårbarhet Kött

Mål 9: Skyddade beteckningar

Mål 10: Allergena ingredienser i färdigförpackade livsmedel

Mål 11: Spårbarhet ägg

Mål 13: Otillåtna växter och främmande ämnen i växtbaserade kosttillskott

Planering av tillsyn 2023

Rekrytering är inledd för att möta det behovet som krävs för att fullgöra vårt uppdrag, omklassning av verksamheter samt tidigare kontrollskuld. Arbete pågår med att hyra in extern kompetens för att möta behoven.

Inom livsmedelsområdet kommer kontroll att utföras av sådant som inte kan prioriteras bort på grund av lagkrav och avgifter. Även tillsyn och handläggning inom händelsestyrd tid som behöver utföras kommer att prioriteras. Med anledning

av de nya riskklassningsmodellen kommer ett visst administrativt arbete att påbörjas på verksamheter som kommer kontrolleras i år.

Styrd tid

Den huvudsakliga kontrolltiden inom området livsmedel utgörs av styrd tid dvs planerad kontroll på registrerade verksamheter. Inom en treårsperiod ska alla verksamheter och alla relevanta lagstiftningsområden kontrolleras. Vid varje kontrolltillfälle görs en baskontroll, vilket innebär att man tittar på allmän hygien, säker hantering, temperaturkontroll, allergihantering. Denna kontroll utgör majoriteten av kontrollerna. Övriga lagstiftningsområden så som till exempel märkning, näringsvärden, provtagning, import, blir fördjupade kontroller som kan fördelas fritt över en treårsperiod. De fördjupade kontrollerna kommer inte att prioriteras på grund av resursbrist.

Viktiga nationella mål så kallade operativa mål för livsmedelskontrollen hittar man även i den nationella planen för kontrollen i livsmedelskedjan (NKP). Detta kan göra att behovet att kan variera från år till år.

Nya lagkrav innebär att de allra flesta verksamhetsutövarna behöver justera sina undersökningsprogram, dricksvattenföreskrifterna innebär i vissa fall minskade krav på undersökning, en verksamhetsutövare kan vilja uppdatera sitt provtagningsprogram för att kunna sänka sin provtagningsfrekvens.

I kommunen finns i nuläget cirka 216 livsmedelsverksamheter (24 stycken dricksvatten, 6 stycken livsmedelstillverkning, 187 stycken livsmedelshantering) som Samhällsbyggnadsnämnden har kontrollansvaret för. Kontrolltimmarna fördelas efter objektens kontrollbehov. Beroende på vilken riskklassning ett objekt har tilldelas den ett antal timmar, därför får inte alla objekt kontroll under 2023. Objekt med lägre kontrollbehov ska besökas inom treårsperiod.

Händelsestyrd tid

Händelsestyrd tid omfattar bland annat hantering av anmälningar, klagomål, livsmedelsburna utbrott, remisser, samt rådgivning och stöd. Specifikt inom området för livsmedelskontrollen ingår bland annat handläggning av anmälan om registrering, RASFF, misstänk matförgiftning, sanktionsbeslut, kontroll av ny registrerade verksamheter mm. Här ingår även uppföljande tillsyn som går utöver den normala planerade tillsynen och som har sin orsak i bristande efterlevnad av lagstiftningen.

I den händelsestyrda livsmedelskontrollen ingår bevakning av det EU-gemensamma systemet för kommunikation av RASFF meddelanden (Rapid Alert System for Food and Feed). Systemet är webbaserat och används för att snabbt få bort livsmedel från marknaden som på olika sätt kan vara skadliga för människors hälsa. Livsmedelsverkets krav är att kommunerna ska bevaka systemet varje vardag. När en varning kommer ska kommunen skyndsamt informera berört livsmedelsföretag och se till att företaget följer livsmedelslagen, stoppar livsmedlet och informerar konsumenter och berörda företag.

Behovsprioriterad tid

Under kommande tidsperiod finns ett behov att göra en inventering av vilka som säljer groddar då dessa verksamheter inte tidigare krävt registrering och tillsyn.

Under 2023 behöver extra resurser läggas på att förbereda för att omklassa kommunens livsmedelsverksamheter till följd av att Livsmedelsverkets nya modell för riskklassning av verksamheter börjar gälla från och med 2024. Större delen av beslutfattandet med riskklassningen kommer att ske 2024 och därför skiljer sig planerad tid från behovet.

Tillsyn som prioriteras bort under 2023

Med anledning av att det fortsatt är resursbrist inom livsmedelskontrollen och att vakanser inte tillsatts kommer projekt och fördjupade kontroller prioriteras bort under 2023. Härmed är allt som kan prioriteras bort också bortprioriterat.

Sammanställning av resursbehov – livsmedel

Det uppskattade tillsynsbehovet inom livsmedelskontrollen ligger på cirka 3000 timmar för år 2023, vilket motsvarar cirka 3 årsarbetare (ÅA). De tillgängliga resurser 2023 är svårbedömda men estimeras till 1,5 ÅA. Timmarna är uppdelade mellan tillsynskategorierna enligt tabell 5 nedan.

Aktiviteter	Behov 2023	Planerat 2023
Styrd tid		
Planerad kontroll - dricksvatten	63	63
Planerad kontroll - livsmedelsobjekt	600	300
Övrig styrd tid	125	125
Händelsestyrd tid		
Registrering	50	50
Kontroll av nya verksamheter	90	90
Uppföljande kontroll	250	250
Rådgivning och information	600	500
Övrigt händelsestyrt	45	45
Behovsprioriterad tid		
Omklassning av verksamheter	650	75
Övrig behovsprioriterad tid	230	0
Totalt	2818	1498

Tabell 5. Sammanställning av tillsynsplanering livsmedel 2023.

4.6 Naturvård - strandskydd

Beskrivning av området

Detta avsnitt omfattar framför allt den tillsyn som utgår från kapitel 7 i miljöbalken. Beskrivningen omfattar flera områden, men redovisat behov i timmar begränsas behovet av timmar för handläggning och tillsyn av strandskydd.

Samhällsbyggnadsnämnden har ansvar för tillsynen i fråga om:

- Strandskyddsområde (utom den tillsyn som omfattas av länsstyrelsens ansvar enligt 7 §)

Vägledande miljö kvalitetsmål för området: Ett rikt växt- och djurliv, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmark.

Planering av tillsyn 2023

Styrd tid

Styrd tid förekommer inte inom området för naturvård.

Händelsestyrd tid

Inom området ingår att handlägga strandskyddsdispenser. Nämnden handlägger cirka 10 strandskyddsdispenser per år, vilket är en prioriterad arbetsuppgift. Handläggningen utförs av kommunekologer som jobbar inom stöd- och utvecklingsstaben.

Behovsprioriterad tid

Ale kommun är en kommun med mycket vatten som vi är rädda om. Det finns därför ett behov att bedriva regelbunden tillsyn i områden kring våra sjöar. Totalt bedöms behovet av tillsyn vara 120 timmar per år. Även detta utförs av kommunekologer. Under 2023 finns dock inte tiden att utföra någon strandskyddstillsyn utan endast påbörjade tillsynsärenden kommer att prioriteras.

Sammanställning av resursbehov – naturvård och skyddade områden

Det uppskattade tillsynsbehovet inom strandskyddstillsyn ligger på cirka 240 timmar, vilket motsvarar 0,24 årsarbetare (ÅA). Timmarna är uppdelade mellan tillsynskategorierna enligt tabell 6 nedan.

Aktiviteter	Behov 2023	Planerat 2023
Händelsestyrd tid		
Anmälningar och ansökningar	120	120
Behovsprioriterad tid		
Tillsyn strandskydd	120	10

Tabell 6. Sammanställning av tillsynsplanering strandskydd 2023.

4.7 Övergripande arbete- Administration och ledning

Beskrivning av området

För att nämndens arbete ska fungera ändamålsenligt och effektivt krävs ett löpande övergripande arbete i form av administration och ledning. Det är skattefinansierad tid, som inte är tillsynsrelaterad. Det innebär arbetsuppgifter som bland annat registrering, fakturering, nämndrelaterat arbete, arkivrelaterade uppgifter samt diverse administration (beställning av kontorsmaterial med mera). Här ligger även all tid som chefer/ledning behöver lägga för att fullgöra sitt verksamhets-, ekonomi- och personalansvar.

Planering 2023

Timmarna för registrering, expediering och ekonomiarbete är beräknade baserat på övriga teams behovsuppskattningar och förväntas ligga på ungefär samma nivå under 2023.

Sammanställning av resurser och planering – administration

Det uppskattade behovet inom administration och ledning ligger cirka 3,4 årsarbetare (ÅA). Tillgängliga resurser inom administration och ledning är 3 ÅA.

5 Resurser och prioriteringar - sammanställning

Behovsutredningen visar på ett samlat behov av 16 300 timmar för 2023, vilket motsvarar 16,3 årsarbetskrafter. I dessa tjänster är behovet för administration och ledning inräknat och bedöms ligga på 3,4 årsarbetskrafter med 2,4 för administration och 1 avser ledning. Budgetramen 2023 beräknas rymma cirka 12 200 timmar, inkluderat administration och ledning. På grund av vakanser, sjukskrivningar och föräldraledigheter beräknas de tillgängliga resurserna vara lägre än budgetramen.

Tillsynsplanen har tagit hänsyn till tillgängliga resurser och därmed har vissa tillsynsinsatser och arbetsuppgifter prioriteras bort under 2023. Skillnaden mellan beräknat behov (behovsutredningen) och de tillgängligt tilldelade resurser gör att tillsynsmyndigheten (SBN) behöver fatta beslut om en tillsynsplan där arbetsuppgifter och tillsynsinsatser prioriteras bort 2023.

Förvaltningen har föreslagit hur en bortprioritering kan hanteras samt vilka konsekvenser det för med sig på kort och lång sikt. För 2024 och följande år kan det uppstå en tillsynsskuld och en effektskuld för utebliven tillsyn. Det kan medföra att behoven av resurser för kommande år ökar ännu mer.

På grund av viss personalomsättning under 2023 kommer tid behöva läggas på upplärning och introduktion.

Område	Behov 2023 (timmar)	Planerat 2023 (timmar)
Miljöskydd	2466	2200
Förorenade områden	1370	1480
Hälsoskydd	1467	967
Små avlopp	4585	1895
Livsmedel	2818	1498
Administration och ledning	3400	3000
Totalt		

Tabell 7. Sammanställning av tillsynsplanering 2023.

Tillsyn och aktiviteter som prioriteras bort 2023 och konsekvenser av detta

Miljöskydd

Tillsyn och inventering av U-verksamheter som inte omfattas av årlig tillsynsavgift. Exempelvis mindre lantbruk, cisterner, växtskyddsmedel på annat än större lantbruk.

Konsekvenser

Risk för utsläpp av miljöfarliga ämnen när tillsyn inte genomförs på verksamheter som återkommande prioriteras bort. Det blir även svårare att nå målen i åtgärdsprogrammet för Västerhavets vattendistrikt vad gäller ingen övergödning och giftfri miljö.

Förorenade områden

Tillräckliga resurser finns för att täcka 2023 års behov.

Hälsoskydd

Tillsyn och inventering av UH-verksamheter. Exempelvis flerbostadshus, lokaler för vård, frisörer och idrottslokaler. Även inventering av hygieniska verksamheter med stickande och skärande behandling.

Konsekvenser

Risk för dålig bostadsmiljö och hälsorisker kopplade till dålig hygien, hälsofarliga ämnen och undermålig ventilation på verksamheter som prioriteras bort.

Små avlopp

Tillsyn av enskilda avloppsanläggningar prioriteras ner med 800 timmar vilket motsvarar 2/3 av behovet. Uppföljning av tillsynsärenden och ej avslutade ansökningsärenden prioriteras även ned.

Flera områden behöver prioriteras bort helt.

För ansökningsärenden och remisser planeras för mindre tid än behovet då inflödet av ärenden har varit lågt under inledningen av 2023.

Kommun eller förvaltningsövergripande arbete prioriteras upp.

Vad gäller uppdatering enligt HaVs informationsmodell så inväntar vi att modellen färdigställs.

Konsekvenser

Försämrade möjligheter att nå miljömålet “ingen övergödning”.

Försämrade möjligheter att uppnå miljö kvalitetsnormer för vatten inom utsatt tid.

Ställningstagande antaget av kommunfullmäktige om åtgärdstakt för enskilda avloppsanläggningar uppnås sannolikt inte under kommande år.

Självinansieringsgraden sjunker till följd av färre tillsyns- och ansökningsärenden.

Livsmedel

Livsmedelsverksamheten har tilldelade medel men har brottats med kompetensbrist då vakanser inte kunnat tillsättas. Arbete pågår för fullt för att täcka luckorna med konsult hjälp.

Konsekvenser

Risk att företagen får färre kontroller än vad de har betalt för under 2023. Arbete pågår för att om möjligt minimera risken och eventuell effekt.

Finns också en risk att mängden klagomål ökar, vilket kan leda till en försämrad arbetsmiljö i en redan pressad situation.

Livsmedelsverksamheten kommer inte kunna bidra i något utvecklingsarbete då kärnfrågorna måste prioriteras hårt.